

การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิ
ปัญหาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
ในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม

The Development of Occupational Skill of the Informal Employment by
Using Technology and Innovation from Bamboo Wickerwork Product by
Participation of Network Party in Banpueng Sub-district, Nakhon Phanom
Province

จารุกัญญา อุดานนท์^{1*}, และ กชกร เดชะคำภู²

Jarukanya Udanont^{1*}, and Kotchakorn Dechakhamphu²

¹⁻²คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม; Faculty of Arts and Sciences, Nakhon Phanom
University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : jimlim66@hotmail.com

DOI : 10.65205/jlgisrru.2026.e299883

Received : March 24, 2026; Revised : June 18, 2026; Accepted : June 26, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและรูปแบบการทำหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของ
แรงงานนอกระบบในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม และให้แรงงานนอกระบบในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัด
นครพนม สามารถเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตการทำหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้องค์
ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory research) เป็นการเปิดโอกาสให้
ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตีความข้อมูล พัฒนา
ปรับปรุงแผนงานในการปฏิบัติงาน โดยชุมชนต้องร่วมคิด ร่วมกระทำควบคู่กับนักวิจัย และนักวิจัยก็ต้องยอมรับ
ความคิดเห็นของกลุ่ม

ผลการวิจัยจากการประชุมปฏิบัติการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแรงงานนอก
ระบบ ได้แก่เกษตรกรกลุ่มบ้านวังกระแจะ หมู่ 3 หมู่ 4 และหมู่ 16 ของตำบลบ้านผึ้ง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสาน
ไม้ไผ่ในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกับตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง และตัวแทนจากพัฒนาฝีมือแรงงาน
จังหวัดนครพนม เพื่อร่วมกันหารูปแบบที่เหมาะสมในการสร้างกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่บ้านผึ้ง
ให้เป็นที่ต้องการของตลาด จนสามารถพัฒนาจากการสานแข่งปลาทุแบบเดิมให้มีรูปแบบที่หลากหลายและตรงกับ
ความต้องการของตลาดมากขึ้น อาทิ ถาดใส่เบรกสำหรับการประมง ที่รองแก้ว และชะลอมใบเล็ก โดยผลิตภัณฑ์

Citation : Udanont, J., & Dechakhamphu, K. (2026). The Development of Occupational Skill of the Informal Employment

by Using Technology and Innovation from Bamboo Wickerwork Product by Participation of Network Party in
Banpueng Sub-district, Nakhon Phanom Province.. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(2),
e299883. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

กลุ่มนี้ยังเป็นที่ต้องการของตลาดและสามารถจำหน่ายได้ทุกฤดูกาล นอกจากนี้จากการสะท้อนปัญหาของกลุ่มเกษตรกรของตำบลบ้านฝั้วที่ทำจักสานไม้ไผ่ คือความล่าช้าในการผลิตเนื่องจากทุกระบวนการผลิตตั้งแต่ การตัดไม้ไผ่ การผ่าปล้องไม้ไผ่ การจักตอกไม้ไผ่ต้องใช้แรงงานคนทั้งหมด ทำให้การผลิตต่อวันได้จำนวนน้อย เช่น การสานแข่งปลาหูที่เป็นอาชีพในชุมชนบ้านวังกระแจะ สามารถผลิตได้ประมาณวันละ 40 – 50 ชิ้น ขายในราคา 100 ชิ้น ในราคา 80 บาท และหากเก็บไว้นานในอากาศชื้นๆก็ทำให้เกิดราขึ้นได้ จึงทำการดำเนินการจัดทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ โดยมีการประชุมปฏิบัติการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์กับชุมชน และแนวทางในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ร่วมกับชุมชน ทำให้ได้ (1) เครื่องตัดไม้ไผ่ที่มีความปลอดภัยในการใช้งาน อีกทั้งยังมีความเหมาะสมสำหรับการใช้งานตัดลำไม้ไผ่ (ไม้ไผ่บ้าน) ที่มีความหนา ซึ่งมีประสิทธิภาพการทำงานที่ดี ภายในระยะเวลา 1 ชั่วโมง สามารถตัดไม้ไผ่ให้เป็นท่อนได้ 10-20 ลำ ขึ้นอยู่กับทักษะของผู้ใช้งาน (2) เครื่องจักตอก ที่ถูกพัฒนาสำหรับการจักตอก (ไม้ไผ่บ้าน) ที่เป็นวัตถุดิบในงานจักสานไม้ไผ่ ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์งานจักสาน สามารถผลิตเส้นตอกได้ในเวลาไม่ถึง 2 วินาที สำหรับการผลิตเส้นตอก 1 เส้น และ (3) ตู้อบรมควัน สำหรับผลิตภัณฑ์งานจักสานจากไม้ไผ่ เป็นตู้อบรมควันที่ถูกออกแบบขึ้นมาใหม่ที่มีประสิทธิภาพในการอบรมควันผลิตภัณฑ์จักสานที่ทำมาจากไม้ไผ่โดยสามารถให้สีอ่อน สีเข้มปานกลาง สีเข้มมาก ในระยะเวลาที่ 90 -180 นาที

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนาทักษะอาชีพ, แรงงานนอกระบบ, เทคโนโลยีและนวัตกรรม, หัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่

Abstract

This research aimed to develop occupational skills and production models for bamboo basketry among informal workers in Ban Phueng Subdistrict, Nakhon Phanom Province. It also sought to enhance productivity and reduce production costs through the application of knowledge, technology, and innovation. The study employed a participatory research approach, allowing community members to be actively involved in planning, setting research objectives, data collection, data analysis, interpretation, and the improvement of operational plans. The process emphasized collaboration, where community members and researchers worked together, and researchers respected the perspectives of the participants.

The findings, derived from participatory workshops involving informal workers—primarily farmers from Wang Krasae Village (Villages 3, 4, and 16)—along with representatives from the Ban Phueng Subdistrict Administrative Organization and the Nakhon Phanom Provincial Skill Development Office, revealed an appropriate model for developing bamboo

Citation : จารุกัญญา อุดานนท์, และ กชกร เตชะคำภู. (2569). การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านฝั้ว จังหวัดนครพนม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299883.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

basketry products to meet market demand. The traditional fish baskets were diversified into a wider range of products better aligned with market needs, such as snack trays for meetings, coasters, and small bamboo containers. These products demonstrated consistent market demand and could be sold year-round. Additionally, the study identified key production challenges, particularly delays caused by labor-intensive processes, including bamboo cutting, splitting, and weaving preparation, all of which relied solely on manual labor. As a result, production capacity was limited to approximately 40–50 fish baskets per day, typically sold at 80 baht per 100 pieces. Moreover, prolonged storage in humid conditions often led to mold growth. To address these issues, a development plan integrating technology and innovation based on local wisdom in bamboo craftsmanship was implemented through participatory workshops. The outcomes included: (1) a safe and efficient bamboo cutting machine capable of cutting 10–20 bamboo poles per hour, depending on the operator's skill; (2) an improved bamboo sliver-making machine that produces one sliver in less than two seconds; and (3) a newly designed smoking kiln for bamboo products, capable of producing light, medium, and dark color finishes within 90–180 minutes. These innovations significantly improved production efficiency and product quality, thereby enhancing the economic potential of the community.

Keywords : The Development of Career Skill, Informal Employment, Technology and Innovation, Bamboo Wickerwork Product

บทนำ (Introduction)

จังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตการปกครองของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพื้นที่ชายแดนแม่น้ำโขง มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพิงภาคเกษตรกรรมและแรงงานนอกระบบเป็นหลัก โดยมีผู้อยู่ในกำลังแรงงาน 290,569 คน มีงานทำ 279,072 คน โดยเป็นแรงงานนอกระบบ จำนวน 244,244 คน คิดเป็นร้อยละ 88 ของผู้มีงานทำทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) และเป็นจังหวัดที่มีความยากจนเรื้อรังและรุนแรงต่อเนื่อง 10 ปี เนื่องจากมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน โดยมีประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจนร้อยละ 24.89 สูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ (ร้อยละ 10.43) ขึ้นทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำนวน 201,668 คน (คลังจังหวัดนครพนม, 2563)

พื้นที่ตำบลบ้านผึ่ง จังหวัดนครพนม มีกลุ่มแรงงานนอกระบบที่มีทักษะด้านการจักสานไม้ไผ่ และมีอาชีพเสริมคือสานแข่งปลาทุ กระบายอยู่ในชุมชน โดยเฉพาะในหมู่ 3 หมู่ 4 และหมู่ 16 ที่มีมากถึง 250 ครัวเรือน แต่ขณะเดียวกันก็พบปัญหาและจุดอ่อนของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ คือความล่าช้าในการผลิต

Citation : Udanont, J., & Dechakhamphu, K. (2026). The Development of Occupational Skill of the Informal Employment

by Using Technology and Innovation from Bamboo Wickerwork Product by Participation of Network Party in Banpueng Sub-district, Nakhon Phanom Province.. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(2), e299883. <https://doi.org/10.65205/jlgsirru.2026.e299883>

เนื่องจากทุกระบวนการผลิตตั้งแต่ การผ่าไม้ จักตอก เหลาตอก ต้องใช้แรงงานคนทั้งหมด ทำให้การผลิตต่อวันได้จำนวนน้อย เช่น การสานแข่งปลาทุ สามารถผลิตได้ประมาณวันละ 40 – 50 ชิ้น ขายในราคา 100 ชิ้น ในราคา 80 บาท ส่วนกระติบข้าวสามารถผลิตได้ 3 – 4 ใบต่อวัน และกำหนดราคาขายตามขนาดโดยราคาต่ำสุด 25 บาท สูงสุด 100 บาท ซึ่งรายได้ยังไม่ถึงเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำที่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การตลาดยังอยู่ในวงแคบ คือ ขายในชุมชน และรอพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ หากพ่อค้าคนกลางมารับซื้อข้าวผลิตภัณฑ์จะเกิดเชื้อรา ไม่สามารถขายได้ และรูปแบบของผลิตภัณฑ์จักสานไม่ว่าจะเป็นแข่งปลาทุ กระติบข้าวของชุมชนยังเป็นแบบพื้นฐาน ไม่มีความโดดเด่นจึงทำให้มีราคาต่ำ ไม่เป็นที่น่าสนใจ และกลุ่มแรงงานนอกระบบกลุ่มนี้ยังมีความต้องการที่จะผลิตหัตถกรรมจักสานจากไม้ไผ่ให้เร็วขึ้นเพื่อขายให้กับกลุ่มเป้าหมายเดิม และต้องการต่อยอดผลิตภัณฑ์เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อเพิ่มกลุ่มลูกค้ารายใหม่ เช่น ของตกแต่งบ้าน ของที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งเป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์รวมทั้งการขยายตลาดให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น รวมถึงการเพิ่มยอดขายและรายได้ที่มากขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการการพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ ร่วมกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ควบคู่กับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ อันจะนำไปสู่การยกระดับรายได้ คุณภาพชีวิต และความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาว โดยการดำเนินโครงการนี้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ร่วมวางแผน ร่วมคิดและร่วมทำ รวมถึงร่วมประเมินผล ของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ทีมนักวิจัยพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครพนม และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง โดยมุ่งเน้นให้กลุ่มเป้าหมายคือแรงงานนอกระบบมีอาชีพที่มั่นคง ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ โดยผ่านกระบวนการสะท้อนปัญหาความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ศักยภาพของทุนในชุมชน รวมทั้งไม่ละเลยต่อความต้องการของลูกค้า และตลาด เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการเกิดของรายได้ และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถอดบทเรียนความสำเร็จ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเพิ่มทักษะการเรียนรู้แบบใหม่ Reskill (Reskill) ควบคู่กับการ Upskill และ New skill โดยการพัฒนาทักษะเดิมให้แข็งแกร่ง (Upskill) โดยการต่อยอดทักษะในลักษณะการผลิตแบบเดิมที่ทำอยู่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มทักษะการตัดไม้ไผ่เป็นท่อนๆ การจักตอกที่นำเครื่องจักรและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิต ลดการใช้แรงงาน และเวลาให้สั้นลง เรียนรู้กระบวนการอบเครื่องจักสานที่สามารถควบคุมระดับความร้อน และความชื้นของสีบนผลิตภัณฑ์ ทดแทนการนำไปตากแดดและการรมควันไฟ นอกจากนี้ยังเป็นการลดการใช้พลังงานได้ ควบคู่ไปกับการพัฒนารูปแบบเครื่องจักรสานให้มีความหลากหลายตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าเดิม และกลุ่มลูกค้าใหม่ และเพิ่มทักษะการเรียนรู้แบบใหม่ (Reskill) การเรียนรู้การคำนวณต้นทุนการผลิต และกำไร ในแต่ละรอบการผลิต เนื่องจากผลิตเครื่องจักสานในปัจจุบันกลุ่มเป้าหมายไม่เคยคำนึง

Citation : จารุภิญญา อุดานนท์, และ กชกร เดชะคำภู. (2569). การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299883.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

ต้นทุน รายได้ที่เหมาะสมและความคุ้มค่าด้านเวลา และการขยายโอกาสทางการตลาด จากการเรียนรู้เรื่องการสื่อสารการตลาดในสื่อออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งเรียนรู้การวางแผนการผลิต การรวบรวมผลผลิต และตลาดเพื่อให้สินค้ามีเพียงพอต่อการจำหน่าย และไม่เกิดสินค้าตกค้าง นอกจากนี้ยังพัฒนาทักษะใหม่ (New skilli) เพราะนอกจากมีกลุ่มเป้าหมายที่มีทักษะพื้นฐานเดิมที่สามารถสานกระดืบข้าว แข่งปลาทุแล้วยังมีกลุ่มเป้าหมายที่ไม่มีทักษะเดิมเลยแต่มีความต้องพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง โดยผ่านกระบวนการพัฒนาจากหน่วยงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครพนมในเบื้องต้นในกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติ และกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้จักกัน มีสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในชุมชน โดยโครงการวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มแรงงานนอกระบบได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัดและมีศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะมีแผนประกอบอาชีพของตนเอง ทำให้มีงานทำ และรายได้เพิ่มขึ้น สามารถลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ให้มีโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูงขึ้น และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่นๆต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและรูปแบบการทำหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของแรงงานนอกระบบในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม
2. เพื่อให้แรงงานนอกระบบในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม สามารถเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตการทำหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิดเกี่ยวกับการการพัฒนาฝีมือแรงงาน

ในการพัฒนาฝีมือแรงงานที่ผ่านมาให้ความสนใจกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในระดับปัจเจก ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาในภาพรวม การพัฒนาฝีมือแรงงานนั้นมิใช่ให้คำนิยามที่หลากหลายซึ่งเกี่ยวเนื่องกับประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ โดยการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ หมายถึง การดำเนินงานที่จะส่งเสริมให้พนักงานมีความความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น เพื่อให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพและพร้อมที่จะรับผิดชอบในตำแหน่งที่สูงขึ้น ทั้งนี้การพัฒนาพนักงานไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อให้พนักงานมีความรู้ความชำนาญในงานปัจจุบันเท่านั้น แต่มีความมุ่งหมายเพื่อให้พนักงานได้ก้าวหน้าและเติบโตต่อไปในอนาคตด้วย (दनัย เทียนพุด, 2545) เช่นเดียวกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (2566) ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับ

Citation : Udanont, J., & Dechakhamphu, K. (2026). The Development of Occupational Skill of the Informal Employment

by Using Technology and Innovation from Bamboo Wickerwork Product by Participation of Network Party in Banpueng Sub-district, Nakhon Phanom Province.. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(2), e299883. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

กำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและบริการรองรับความท้าทายการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลขั้น และสนับสนุนให้สถานประกอบการกิจการภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มากยิ่งขึ้นโดยการใช้มาตรการจูงใจด้านการยกเว้นและลดหย่อนภาษีอากรรวมทั้งการให้สิทธิและประโยชน์ในด้านต่าง ๆ โดยปรับปรุงสิทธิและประโยชน์ให้มีความเหมาะสมและเพิ่มมากยิ่งขึ้นในกรณีที่น่าายจ้างและสถานประกอบการกิจการดำเนินการฝึกอบรมฝีมือแรงงานให้กับบุคคลที่จะรับเข้าทำงานและลูกจ้างของตนเองและให้มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการส่งเสริมในเรื่องมาตรฐานฝีมือแรงงาน

กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาฝีมือแรงงาน ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) โดยแบ่งการดำเนินการออกตามเป้าหมายไว้เป็น 4 ช่วง ช่วงละ 5 ปี ดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 Productive Manpower (พ.ศ. 2560 – 2564) เป็นช่วงของการเพิ่มผลิตภาพ แรงงาน เป้าหมายร้อยละ 2.5 ต่อปี ซึ่งมีโครงการหรือกิจกรรมที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) ด้านแรงงาน: พัฒนาศักยภาพแรงงานรองรับ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยจัดตั้ง สถาบันเทคโนโลยีขั้นสูง จำนวน 12 แห่ง เพื่อพัฒนาทักษะฝีมือในสาขาเฉพาะ ส่งเสริมแรงงานที่ทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงส่งเสริม SMEs และแรงงานนอกระบบให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนวัตกรรม

(2) ด้านสถานประกอบการกิจการและนายจ้าง: ส่งเสริมให้สถานประกอบการกิจการหรือนายจ้าง ดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 อย่างครบถ้วน โดยศึกษาแนวโน้ม ความเป็นไปได้ในการขยายพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวให้ครอบคลุมสถานประกอบการกิจการหรือนายจ้างที่มีลูกจ้าง ตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป

(3) ด้านกฎหมาย: ส่งเสริมให้จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อรองรับการจ่ายค่าจ้าง เพื่อให้ แรงงานได้รับโอกาสในการประกอบอาชีพและมีรายได้เพิ่มมากขึ้นตามทักษะฝีมือ และสำหรับสาขาอาชีพ ที่อาจเป็นอันตรายต่อสาธารณะ กรมจะทำแผนประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนหรือ ผู้ประกอบอาชีพในสาขาที่เข้าข่ายทราบถึงความสำคัญ วิธีการ และประโยชน์ที่ได้รับ

(4) ด้านการบริหารจัดการ: พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล ยุทธศาสตร์ระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ ระบบประกันคุณภาพ และ PMQA และส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาเครือข่าย

ช่วงที่ 2 Innovative Workforce (พ.ศ. 2565 - 2569) เป็นช่วงของการส่งเสริมให้แรงงานนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้น เป้าหมายร้อยละ 2.5 ต่อปี เน้นการฝึกอบรมในหลักสูตร STEM เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 70 พร้อมทั้งเน้นการฝึกภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารที่แท้จริง และฝึกการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม ส่งเสริมการนำผลงาน วิจัยและนวัตกรรมมาปรับใช้ในการทำงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

Citation : จารุกัญญา อุดานนท์, และ กชกร เดชะคำภู. (2569). การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299883.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

ช่วงที่ 3 Creative Workforce (พ.ศ. 2570 - 2574) เป็นช่วงการส่งเสริมให้แรงงาน สร้างเทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อให้บรรลุ SDGs มีการจ้างงานที่สูงขึ้น การทำงานที่มีคุณค่า สร้างผู้ประกอบการ รายใหม่ มีผลิตภาพสูง

ช่วงที่ 4 Brainpower การใช้พลังปัญญา แรงงานสามารถใช้สติปัญญาและความรู้ความสามารถ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มในการทำงาน ส่งผลให้ผลิตภาพสูง มีรายได้สูงขึ้น เพื่อก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลางมุ่งสู่ ไทยแลนด์ 4.0

แนวคิดเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบ

คำจำกัดความของคำว่า “แรงงานนอกระบบ” เชื่อมโยงกับคำว่า “เศรษฐกิจนอกระบบ” ซึ่งตามคำจำกัดความเดิมขององค์การแรงงานระหว่างประเทศที่กำหนดบนพื้นฐานของบริษัทเมืองว่า “เป็นการประกอบการขนาดเล็กใช้แรงงานในครอบครัวใช้ทุนต่ำ ใช้เทคโนโลยีและทักษะในการผลิตต่ำ ใช้แรงงานเข้มข้นเปิดดำเนินการโดยง่ายการแข่งขันสูง ผลที่ตามมาคือผลิตภาพมักจะต่ำให้ผลตอบแทนต่ำและไม่สม่ำเสมอ” การกลับมาให้ความสนใจต่อเศรษฐกิจนอกระบบส่งผลให้เกิดการทบทวนความหมายของ “เศรษฐกิจนอกระบบ” ใหม่ให้ครอบคลุมถึงกิจกรรมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศที่พัฒนาอุตสาหกรรมแล้ว และในประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งภาคเกษตรกรรมยังมีบทบาทสำคัญรวมทั้งพลวัตของตลาดแรงงานส่งผลให้จุดเน้นของคำว่า “เศรษฐกิจนอกระบบ” ไม่ได้อยู่ที่การประกอบอาชีพอิสระเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงแรงงานรับจ้างด้วยพร้อมๆ กับการปรับคำที่ใช้เรียกเศรษฐกิจนอกระบบจาก Informal Sector มาเป็น Informal Economy ในปี 1992 (2535) (ILO, 2002) ภายใต้คำจำกัดความใหม่นี้ผู้ประกอบการอาชีพในเศรษฐกิจนอกระบบประกอบด้วย

1. ผู้ประกอบอาชีพอิสระคนกลุ่มนี้ประกอบด้วยนายจ้างผู้จ้างงานตนเอง (Own account operator) และสมาชิกในครอบครัวที่ทำงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน (Unpaid family worker)
2. แรงงานที่ทำงานนอกระบบซึ่งอาจเป็นงานในวิสาหกิจที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการและแรงงานที่ไม่มีนายจ้างที่แน่นอน แรงงานกลุ่มนี้หมายรวมถึงแรงงานรับจ้างรายวัน แรงงานรับเหมาช่วงในภาคอุตสาหกรรมแรงงานพันธะสัญญาและแรงงานชั่วคราวแรงงานที่ทำงานไม่เต็มเวลา (Part-time Worker) ที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง และแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย

สำหรับประเทศไทยหน่วยงานสำคัญที่ให้ความหมายคำว่า “แรงงานนอกระบบ” มีดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ให้ความหมายว่า “เศรษฐกิจนอกระบบ” หมายถึงการประกอบอาชีพและธุรกิจในการผลิตสินค้าและบริการที่สร้างงานสร้างรายได้ซึ่งไม่อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของภาครัฐเป็นหน่วยธุรกิจขนาดเล็กของชุมชนธุรกิจที่ผู้ทำงานเป็นเจ้าของที่อาจมีลูกจ้างหรือใช้แรงงานในครอบครัว สศช. จำแนกกิจกรรมในเศรษฐกิจนอกระบบออกเป็น 4 กลุ่มคือ 1) กลุ่มการผลิต เช่นเกษตรกรรายย่อย แรงงานรับจ้างภาคเกษตร ผู้รับงานมาทำที่บ้าน ผู้รับจ้าง

Citation : Udanont, J., & Dechakhamphu, K. (2026). The Development of Occupational Skill of the Informal Employment

by Using Technology and Innovation from Bamboo Wickerwork Product by Participation of Network Party in Banpueng Sub-district, Nakhon Phanom Province.. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(2), e299883. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

รายย่อย ธุรกิจระดับครัวเรือน ธุรกิจชุมชน ผู้ประกอบอาชีพอิสระ 2) กลุ่มการค้าและบริการ ได้แก่ หาบเร่ แผงลอย การรับซื้อของเก่า 3) กลุ่มบริการขนส่ง เช่นมอเตอร์ไซด์รับจ้าง รถตู้โดยสาร รถแท็กซี่ 4) กลุ่มกิจกรรมภาคครอบครัว เช่นการทำงานบ้าน การดูแลคนชรา (สศช., 2562)

2. สำนักงานสถิติแห่งชาติ ให้ความหมายแรงงานนอกระบบโดยอ้างอิงกับแรงงานในระบบกล่าวคือ แรงงานนอกระบบหมายถึง “ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมตามกลุ่มที่กำหนด ในคำจำกัดความแรงงานในระบบ”

3. กระทรวงแรงงาน ใช้ฐานคิดเดียวกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ และจำแนกแรงงานนอกระบบเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ ผู้รับงานไปทำที่บ้านและผู้รับจ้างทำของ สหกรณ์เครดิตยูเนียน เกษตรกรและชาวประมง คนขับยานพาหนะรับจ้างนอกระบบ ผู้ประกอบอาชีพอิสระในและนอกภาคเกษตรลูกจ้างของนายจ้างที่ไม่ได้ทำงานทั้งปี และลูกจ้างทำงานบ้าน

4. สำนักงานประกันสังคมให้ความหมาย “แรงงานนอกระบบ” ว่าหมายถึง “ผู้มีการทำงาน มีรายได้ และไม่มีนายจ้างหรือไม่อยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายประกันสังคม” และได้จำแนกแรงงานนอกระบบออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ

4.1 กลุ่มที่มีการทำงานหรือรับจ้างและมีรายได้ เช่นผู้รับงานไปทำที่บ้าน ผู้รับจ้างทำของแรงงานรับจ้างตามฤดูกาล (แรงงานภาคเกษตร) แรงงานในกิจการประมง ผู้รับจ้างทำงานบ้าน คนขับรถส่วนตัว

4.2 กลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระทั่วไป เช่นคนขับรถรับจ้าง ผู้ทำการเกษตรทั้งที่มีที่ดินเป็นของตนเองหรือเช่า ช่างเสริมสวย ช่างตัดผม ช่างซ่อมรองเท้า ช่างซ่อมนาฬิกา เจ้าของร้านขายของชำ รวมถึงผู้ประกอบอาชีพอิสระระดับวิชาชีพซึ่งมีรายได้สูงด้วย เช่นทนายความ แพทย์ ทันตแพทย์ (สำนักงานประกันสังคม, 2548)

คำจำกัดความข้างต้นสะท้อนความหลากหลายของแรงงานนอกระบบซึ่งมีบริบทในการประกอบอาชีพแตกต่างกัน และที่สำคัญแม้จะเป็นกลุ่มแรงงานด้อยโอกาสเหมือนกัน ในหลายกรณีก็ยังมีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันด้วย แต่จุดร่วมที่เหมือนกันคือ แรงงานด้อยโอกาสทุกกลุ่มมี ความเสี่ยง

ในโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม โดยแรงงานนอกระบบ ในที่นี้คือ ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครองและไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน

แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่

1. เครื่องตัดไม้ไผ่

ขนาดเครื่อง สูง 95 ซม. ยาว 350 ซม. ใช้มอเตอร์ไฟฟ้า กระแสไฟฟ้า 220 โวลต์ (AC) พร้อมใบตัดไม้ชนิด 50 ฟัน

Citation : จารุกัญญา อุดานนท์, และ กชกร เดชะคำภู. (2569). การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299883.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

คุณลักษณะการใช้งาน

เครื่องตัดไม้ไผ่ ถูกพัฒนาจากเครื่องมือช่างเสริมสร้างอุปกรณ์ให้มีความเหมาะสม มีความปลอดภัยในการใช้งาน อีกทั้งยังมีความเหมาะสมสำหรับการใช้งานตัดลำไม้ไผ่(ไม้ไผ่บ้าน) ที่มีความหนา ซึ่งมีประสิทธิภาพการทำงานที่ดี ภายในระยะเวลา 1 ชั่วโมง สามารถตัดไม้ไผ่ให้เป็นท่อนได้ 10-20 ลำ ขึ้นอยู่กับทักษะของผู้ใช้งาน

2. เครื่องจักตอก

ขนาดเครื่อง สูง 85 ซม. ยาว 45 ซม. ใช้มอเตอร์ไฟฟ้า กระแสไฟฟ้า 220 โวลต์ (AC) พร้อมเฟืองขับจำนวน 2 เฟือง และใบมีด

คุณลักษณะการใช้งาน

เครื่องจักตอก ถูกพัฒนาต่อยอดให้มีความเหมาะสม ในเรื่อง ความปลอดภัยในการใช้งาน อีกทั้งยังมีความเหมาะสมสำหรับการจักตอก(ไม้ไผ่บ้าน) สำหรับเป็นวัตถุดิบในงานจักสานไม้ไผ่ ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์งานจักสาน สามารถผลิตเส้นตอกได้ในเวลาไม่ถึง 2 วินาที สำหรับการผลิตเส้นตอก 1 เส้น

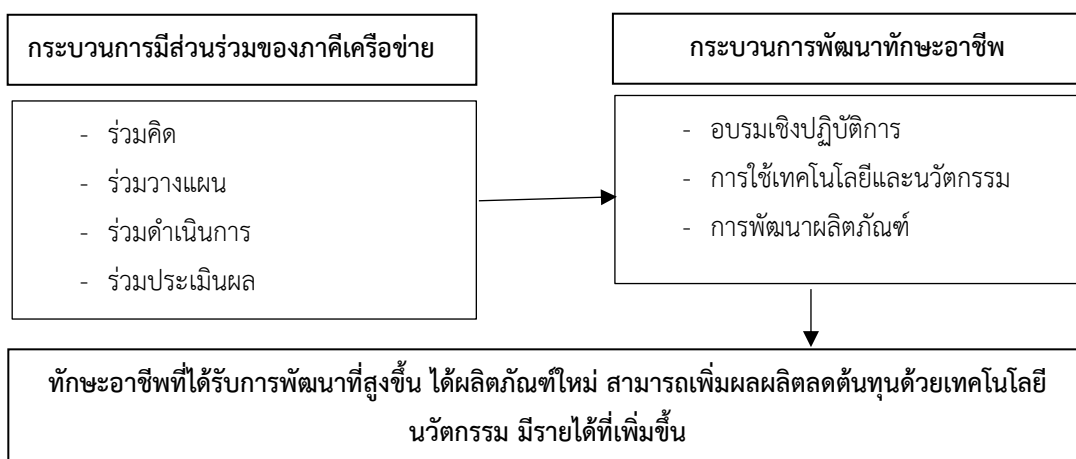
3. ตู้อบรมควัน สำหรับผลิตภัณฑ์งานจักสานจากไม้ไผ่

ขนาดเครื่อง สูง 130 ซม. กว้าง 90 ซม. ใช้เชื้อเพลิงชีวมวลในการสร้างควันในการอบแห้ง พร้อมมีระบบควบคุมการเผาไหม้เชื้อเพลิง และควบคุมอากาศเข้าออกภายในตู้

คุณลักษณะการใช้งาน

ตู้อบรมควัน สำหรับผลิตภัณฑ์งานจักสานจากไม้ไผ่ เป็นตู้อบรมควันที่ถูกออกแบบขึ้นมาใหม่ ที่มีประสิทธิภาพในการอบรมควันกระติบข้าว สีส่อน สีเข้มปานกลาง สีเข้มมาก (สีน้ำตาล) ในระยะเวลาที่ 90 -180 นาที

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Citation : Udanont, J., & Dechakhamphu, K. (2026). The Development of Occupational Skill of the Informal Employment

by Using Technology and Innovation from Bamboo Wickerwork Product by Participation of Network Party in Banpueng Sub-district, Nakhon Phanom Province.. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(2), e299883. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านฝั้ว จังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory research) เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตีความข้อมูล พัฒนาปรับปรุงแผนงานในการปฏิบัติงาน โดยชุมชนต้องร่วมคิด ร่วมกระทำควบคู่กับนักวิจัย และนักวิจัยก็ต้องยอมรับความคิดเห็นของกลุ่ม

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการคัดเลือกแรงงานนอกระบบกลุ่มเกษตรกรแบบเจาะจงจำนวน 15 คน โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ (1) เป็นแรงงานนอกระบบหรือเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านฝั้ว อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ได้แก่ หมู่ 3 หมู่ 4 และหมู่ 16 (2) เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพหรือมีทักษะพื้นฐานด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ หรือมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะอาชีพด้านการจักสานไม้ไผ่ (3) สามารถเข้าร่วมกิจกรรมตลอดกระบวนการวิจัย ได้แก่ การประชุมวางแผน การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การทดลองใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการติดตามประเมินผล สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย และยินยอมให้ข้อมูลในการศึกษา นอกจากนี้ยังคัดเลือกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝั้ว รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝั้ว เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝั้ว พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครพนม ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครพนม ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานและสารสนเทศ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3 ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 16 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ 3 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ 4 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ 16 ผู้แทนสตรีหมู่ 3 ผู้แทนสตรีหมู่ 4 ผู้แทนสตรีหมู่ 16 นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ อาจารย์มหาวิทยาลัยนครพนม 3 คน

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการรวม 12 เดือน โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

1. ระยะเตรียมการ และประเมินสถานะพื้นฐานบริบทชุมชน โดยการสำรวจสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชน และที่มาของการดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ พร้อมจัดประชุมวางแผนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อเรียนรู้ร่วมกับชุมชนให้เห็นความจำเป็นและประโยชน์ของการพัฒนารูปแบบจักสานต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนาในรูปแบบใหม่ๆให้เป็นที่ต้องการของตลาด ณ ศาลาอเนกประสงค์ หมู่ 3 ตำบลบ้านฝั้ว อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

2. ระยะจัดทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ดำเนินการประชุมปฏิบัติการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์กับชุมชน และแนวทาง ในการ

Citation : จารุกัญญา อุดานนท์, และ กชกร เดชะคำภู. (2569). การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านฝั้ว จังหวัดนครพนม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299883.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

แก้ไขปัญหา โดยศึกษาตัวอย่างกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ที่ประสบผลสำเร็จจากอำเภอนาหว้า พร้อมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ในรูปแบบต่าง โดยมีการจัดเวทีประชาคม ณ ศาลาอเนกประสงค์ หมู่ 3 ตำบลบ้านผึ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

3. ระยะใช้ระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมและปรับปรุงให้เหมาะสม เพื่อเรียนรู้การใช้และปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกับชุมชน มีการทดลองปฏิบัติตามแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ด้วยระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรม ติดตามผลการดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ด้วยระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรม และประชุมปฏิบัติการร่วมกับชุมชนเพื่อติดตามผลและปรับวิธีการพัฒนา รวมทั้งปรับปรุงกิจกรรม

4. ระยะสรุปผลการดำเนินงาน จัดเวทีกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่สรุปผลการดำเนินงาน สรุปบทเรียนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ และเขียนรายงานการวิจัยและเผยแพร่ เป็นการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประเมินผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผลที่ได้ เป็นการปรับปรุงให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ เป็นการปรับปรุงแผนดำเนินงานให้เหมาะสม ที่ได้มีการจัดประชุมวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มจักสานไม้ไผ่บ้านผึ้ง

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการพัฒนาทักษะอาชีพและรูปแบบการทำหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ของแรงงานนอกระบบในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม

การดำเนินโครงการนี้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ร่วมวางแผน ร่วมคิดและร่วมทำ รวมถึงร่วมประเมินผล ของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง เลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครพนม ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครพนม ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานและสารสนเทศ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3 ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 16 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ 3 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ 4 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ 16 ผู้แทนสตรีหมู่ 3 ผู้แทนสตรีหมู่ 4 ผู้แทนสตรีหมู่ 16 นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ อาจารย์มหาวิทยาลัยนครพนม 3 คน และแรงงานนอกระบบกลุ่มเกษตรกร จำนวน 15 คน โดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเพิ่มทักษะการเรียนรู้แบบใหม่รีสกิล (Reskill) ความคู่กับการ Upskill และ New skill โดยการพัฒนาทักษะเดิมให้แข็งแกร่ง (Upskill) โดยการต่อยอดทักษะในลักษณะการผลิตแบบเดิมที่ทำอยู่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์จักสานรูปแบบใหม่ที่ประหยัดเวลาและสร้างรายได้ที่ดีมากกว่า จนสามารถพัฒนาจากการสานแข่งปลาทุแบบเดิมให้มีรูปแบบที่หลากหลายและตรงกับ

Citation : Udanont, J., & Dechakhamphu, K. (2026). The Development of Occupational Skill of the Informal Employment

by Using Technology and Innovation from Bamboo Wickerwork Product by Participation of Network Party in Banpueng Sub-district, Nakhon Phanom Province.. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(2), e299883. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

ความต้องการของตลาดมากขึ้น อาทิ ถาดใส่เบรกดสำหรับการประชุม ที่รองแก้ว และชะลอมใบเล็ก โดยผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้ยังเป็นที่ต้องการของตลาดและสามารถจำหน่ายได้ทุกฤดูกาล

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแรงงานนอกระบบในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม สามารถเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตการทำหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

จากการสะท้อนปัญหาของกลุ่มเกษตรกรของตำบลบ้านผึ้งที่ทำจักสานไม้ไผ่ คือความล่าช้าในการผลิตเนื่องจากทุกกระบวนการผลิตตั้งแต่ การตัดไม้ไผ่ การผ่าปล้องไม้ไผ่ การจักตอกไม้ไผ่ต้องใช้แรงงานคนทั้งหมด ทำให้การผลิตต่อวันได้จำนวนน้อย เช่น การสานแข่งปลาหูที่เป็นอาชีพในชุมชนบ้านวังกระแสะสามารถผลิตได้ประมาณวันละ 40 – 50 ชิ้น ขายในราคา 100 ชิ้น ในราคา 80 บาท และหากเก็บไว้นานในอากาศชื้นๆทำให้เกิดราขึ้นได้ จึงทำการดำเนินการจัดทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ โดยมีการประชุมปฏิบัติการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์กับชุมชน และแนวทางในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ร่วมกับชุมชน ทำให้ได้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ ดังนี้

1. เครื่องตัดไม้ไผ่ ขนาดเครื่อง สูง 95 ซม. ยาว 350 ซม. ใช้มอเตอร์ไฟฟ้า กระแสไฟฟ้า 220 โวลต์ (AC) พร้อมใบตัดไม้ชนิด 50 ฟัน คุณลักษณะการใช้งาน เครื่องตัดไม้ไผ่ ถูกพัฒนาจากเครื่องมือช่างเสริมสร้างอุปกรณ์ให้มีความเหมาะสม มีความปลอดภัยในการใช้งาน อีกทั้งยังมีความเหมาะสมสำหรับการใช้งานตัดลำไม้ไผ่(ไม้ไผ่บ้าน) ที่มีความหนา ซึ่งมีประสิทธิภาพการทำงานที่ดี ภายในระยะเวลา 1 ชั่วโมงสามารถตัดไม้ไผ่ให้เป็นท่อนได้ 10-20 ลำ ขึ้นอยู่กับทักษะของผู้ใช้งาน

ภาพที่ 2 เครื่องตัดไม้ไผ่

ที่มา : จารุกัญญา อุดานนท์ (2567)

Citation : จารุกัญญา อุดานนท์, และ กชกร เตชะคำภู. (2569). การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299883.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

2. เครื่องจักตอก ขนาดเครื่อง สูง 85 ซม. ยาว 45 ซม. ใช้มอเตอร์ไฟฟ้า กระแสไฟฟ้า 220 โวลต์ (AC) พร้อมเฟืองขับ จำนวน 2 เฟือง และใบมีด คุณลักษณะการใช้งาน เครื่องจักตอก ถูกพัฒนาต่อยอดให้มีความเหมาะสม ในเรื่อง ความปลอดภัยในการใช้งาน อีกทั้งยังมีความเหมาะสมสำหรับการจักตอก(ไม้ไผ่บ้าน) สำหรับเป็นวัตถุดิบในงานจักสานไม้ไผ่ ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์งานจักสาน สามารถผลิตเส้นตอกได้ในเวลาไม่ถึง 2 วินาที สำหรับการผลิตเส้นตอก 1 เส้น

ภาพที่ 3 เครื่องจักตอก

ที่มา : จารุกัญญา อุดานนท์ (2567)

3. ตู้อบรมควัน สำหรับผลิตภัณฑ์งานจักสานจากไม้ไผ่ ขนาดเครื่อง สูง 130 ซม. กว้าง 90 ซม. ใช้เชื้อเพลิงชีวมวลในการสร้างควันในการอบแห้ง พร้อมมีระบบควบคุมการเผาไหม้เชื้อเพลิง และควบคุมอากาศเข้าออกภายในตู้ คุณลักษณะการใช้งาน ตู้อบรมควัน สำหรับผลิตภัณฑ์งานจักสานจากไม้ไผ่ เป็นตู้อบรมควันที่ถูกออกแบบขึ้นมาใหม่ ที่มีประสิทธิภาพในการอบรมควันกระติบข้าว สีส่อน สีเข้มปานกลาง สีเข้มมาก (สีน้ำตาล) ในระยะเวลาที่ 90 -180 นาที

ภาพที่ 4 ตู้บรมควัน

ที่มา : จารุกัญญา อุดานนท์ (2567)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะอาชีพควบคู่กับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถยกระดับศักยภาพการผลิตของแรงงานนอกระบบ เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นได้อย่างดี

1. ผลการศึกษาการพัฒนาทักษะอาชีพและรูปแบบการทำหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ของแรงงานนอกระบบในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม โดยพัฒนาจากการสานแข่งปลาทุที่สามารเป็นถาดใส่เบรกสำหรับการประชุมต่างๆ หรือที่รองแก้ว และสานเป็นชะลอมใบเล็กสำหรับใส่ขนมห่อเล็กๆ เพราะผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้ยังเป็นที่ต้องการของตลาด ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นบนฐานทรัพยากร (Local Resource-Based Development) ซึ่งเสนอว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ควรใช้ทรัพยากรและอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Barquero, 2007) นอกจากนี้งานของ มะโนด สุขตาม (2566) ระบุว่าภูมิปัญญาหัตถกรรมเครื่องจักสาน สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินชีวิตที่ยั่งยืน ได้แก่ ภูมิปัญญา ศักยภาพที่มีอยู่ และองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานจริง ไม่สามารถที่จะขาดสิ่งใดได้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุนั้นต้องเริ่มจากภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่นำไปใช้ในการปฏิบัติการจริง ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดการออกแบบร่วมสมัยสามารถช่วยเพิ่ม

Citation : จารุกัญญา อุดานนท์, และ กชกร เดชะคำภู. (2569). การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299883.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าในตลาดสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้มีข้อค้นพบเพิ่มเติมที่สำคัญคือการแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์จะเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาทักษะการผลิตและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมร่วมด้วย

2. ผลการศึกษาแรงงานนอกระบบในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม สามารถเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตการทำหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเทคโนโลยีและนวัตกรรมดังกล่าวประกอบด้วย 1. เครื่องตัดไม้ไผ่ ถูกพัฒนาจากเครื่องมือช่างเสริมสร้างอุปกรณ์ให้มีความเหมาะสม มีความปลอดภัยในการใช้งาน อีกทั้งยังมีความเหมาะสมสำหรับการใช้งานตัดลำไม้ไผ่(ไม้ไผ่บ้าน) ที่มีความหนา ซึ่งมีประสิทธิภาพการทำงานที่ดี ภายในระยะเวลา 1 ชั่วโมงสามารถตัดไม้ไผ่ให้เป็นท่อนได้ 10-20 ลำ ขึ้นอยู่กับทักษะของผู้ใช้งาน 2. เครื่องจักตอก ถูกพัฒนาต่อยอดให้มีความเหมาะสม ในเรื่อง ความปลอดภัยในการใช้งาน อีกทั้งยังมีความเหมาะสมสำหรับการจักตอก(ไม้ไผ่บ้าน) สำหรับเป็นวัตถุดิบในงานจักสานไม้ไผ่ ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์งานจักสาน สามารถผลิตเส้นตอกได้ในเวลาไม่ถึง 2 วินาที สำหรับการผลิตเส้นตอก 1 เส้น และ 3. ตู้บรรมคว้น สำหรับผลิตภัณฑ์งานจักสานจากไม้ไผ่ เป็นตู้บรรมคว้นที่ถูกออกแบบขึ้นมาใหม่ ที่มีประสิทธิภาพการบรรมคว้นกระติบข้าว สีส่อน สีเข้มปานกลาง สีเข้มมาก (สีน้ำตาล) ในระยะเวลาที่ 90 -180 นาที ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการกระบวนการผลิตสามารถช่วยลดระยะเวลาในการเตรียมวัตถุดิบ ลดการใช้แรงงาน และช่วยควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ได้ดีขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่าภายหลังการใช้เครื่องตัดไม้ไผ่และเครื่องจักตอก กลุ่มแรงงานนอกระบบสามารถเพิ่มกำลังการผลิตได้อย่างชัดเจน โดยก่อนใช้เทคโนโลยีสามารถผลิตแข่งปลาทุได้เฉลี่ยวันละ 20 ชิ้นต่อคน แต่หลังใช้เทคโนโลยีสามารถผลิตได้เฉลี่ยวันละ 30 - 40 ชิ้นต่อคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 50-100 ขณะที่ระยะเวลาในการเตรียมตอกไม้ไผ่ลดลงจากเฉลี่ย 3 ชั่วโมงต่อการรอบการผลิต เหลือ 1 ชั่วโมงต่อการรอบการผลิต หรือลดลงร้อยละ 66.67 ส่งผลให้ต้นทุนแรงงานในการเตรียมวัตถุดิบลดลงจากประมาณ 120 บาทต่อวัน เหลือ 50 บาทต่อวัน หรือลดลงร้อยละ 58.33 ในด้านรายได้ก่อนใช้เทคโนโลยีกลุ่มผู้ผลิตมีรายได้เฉลี่ยจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสานประมาณ 2,000 บาทต่อคนต่อเดือน แต่ภายหลังการใช้เทคโนโลยีร่วมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ เช่น ถาดใส่เบรก ที่รองแก้ว และชะลอมขนาดเล็ก พบว่ามีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 3,500 บาทต่อคนต่อเดือน ทั้งนี้เนื่องจากผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่มีราคาจำหน่ายต่อชิ้นสูงกว่าผลิตภัณฑ์เดิม และสามารถจำหน่ายได้ในตลาดที่หลากหลายมากขึ้น เช่น หน่วยงานราชการ ร้านของฝาก และลูกค้าที่ต้องการสินค้าหัตถกรรมเพื่อใช้ในงานประชุมหรือเป็นของที่ระลึก นอกจากนี้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม่ได้เกิดจากการผลิตตามความถนัดของชุมชนเพียงอย่างเดียว แต่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับภาคีเครือข่ายและพิจารณาความต้องการของตลาด โดยพบว่าผลิตภัณฑ์ขนาดเล็ก ใช้งานได้จริง ราคาไม่สูง และสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น เป็นกลุ่มสินค้าที่ตลาดให้ความสนใจมากกว่าผลิตภัณฑ์ดั้งเดิม จึง

Citation : Udanont, J., & Dechakhamphu, K. (2026). The Development of Occupational Skill of the Informal Employment

by Using Technology and Innovation from Bamboo Wickerwork Product by Participation of Network Party in Banpueng Sub-district, Nakhon Phanom Province.. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(2), e299883. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

นำไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดเทคโนโลยีที่เหมาะสม (Appropriate Technology) ที่เสนอว่าเทคโนโลยีที่เหมาะสมควรสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ใช้งานง่าย และสามารถช่วยเพิ่มผลิตภาพแรงงานโดยไม่ทำลายโครงสร้างทางสังคมของชุมชน (Schumacher, 1973) นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2563) ที่ศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมชุมชน และพบว่า การนำเทคโนโลยีระดับพื้นฐานมาใช้สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ได้ขยายองค์ความรู้เพิ่มเติมโดยแสดงให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ควรดำเนินควบคู่กับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและการพัฒนาทักษะของแรงงานทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

การผสมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่เข้ากับเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมโดยขับเคลื่อนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะอาชีพจะเกิดประสิทธิผลสูงสุดเมื่อดำเนินการผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การออกแบบผลิตภัณฑ์ การทดลองใช้เทคโนโลยี และการประเมินผลร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะในลักษณะ Upskill, Reskill และ New Skill ควบคู่กัน ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะเดิมให้สูงขึ้น (Upskill) แรงงานนอกระบบที่มีพื้นฐานการจักสานไม้ไผ่อยู่แล้วได้รับการพัฒนาทักษะการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเรียนรู้การใช้เครื่องตัดไม้ไผ่ เครื่องจักตอก และตู้อบรมควันทดแทนกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม ส่งผลให้สามารถลดระยะเวลาในการเตรียมวัตถุดิบ เพิ่มปริมาณการผลิต และควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ได้ดีขึ้น

2. การพัฒนาทักษะใหม่จากทักษะเดิม (Reskill) กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ทักษะที่ไม่เคยใช้ในการประกอบอาชีพเดิมมาก่อน ได้แก่ การคำนวณต้นทุนการผลิต การวิเคราะห์กำไร-ขาดทุน การวางแผนการผลิต การบริหารจัดการวัตถุดิบ และการตลาดออนไลน์ผ่านสื่อดิจิทัล ทำให้สามารถเปลี่ยนบทบาทจากผู้ผลิตแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นการผลิตเพียงอย่างเดียว ไปสู่การเป็นผู้ประกอบการชุมชนที่สามารถบริหารจัดการธุรกิจของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การสร้างทักษะใหม่ (New Skill) การพัฒนาทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์จากรูปแบบดั้งเดิม เช่น แข่งปลาทุและกระติบข้าว ไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มและตอบสนองความต้องการของตลาดมากขึ้น เช่น ถาดใส่อาหารว่าง ที่รองแก้ว และชะลอมขนาดเล็ก

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะอาชีพของแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ไม่ได้ก่อให้เกิดเพียงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตใน

Citation : จารุณญา อุทานนท์, และ กชกร เดชะคำภู. (2569). การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านฝาง จังหวัดนครพนม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299883.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

ระยะสั้นเท่านั้น แต่ยังมีศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในระดับชุมชน เนื่องจากกระบวนการดำเนินงานได้เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การออกแบบแนวทางแก้ไข การทดลองใช้เทคโนโลยี ตลอดจนการประเมินผลร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนา

สำหรับความยั่งยืนของโครงการ พบว่าความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยนครพนม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครพนม และผู้นำชุมชน เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการพัฒนาทักษะ การให้คำปรึกษาทางวิชาการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการขยายโอกาสทางการตลาด อันสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการสร้างศักยภาพของคนในชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว ดังนั้น ความยั่งยืนที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยครั้งนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการมีเทคโนโลยีใหม่ในการผลิตเท่านั้น แต่เกิดจากการสร้างทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม และทุนภูมิปัญญาชุมชนควบคู่กัน ส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

การผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่เข้ากับเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม โดยขับเคลื่อนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะอาชีพ จะเกิดประสิทธิผลสูงสุดเมื่อดำเนินการผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การออกแบบผลิตภัณฑ์ การทดลองใช้เทคโนโลยี และการประเมินผลร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะในลักษณะ Upskill, Reskill และ New Skill ควบคู่กัน ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะเดิมให้สูงขึ้น (Upskill) แรงงานนอกระบบที่มีพื้นฐานการจักสานไม้ไผ่อยู่แล้ว ได้รับการพัฒนาทักษะการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเรียนรู้การใช้เครื่องตัดไม้ไผ่ เครื่องจักตอก และตู้อบรมควันทดแทนกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม ส่งผลให้สามารถลดระยะเวลาในการเตรียมวัตถุดิบ เพิ่มปริมาณการผลิต และควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ได้ดีขึ้น

2. การพัฒนาทักษะใหม่จากทักษะเดิม (Reskill) กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ทักษะที่ไม่เคยใช้ในการประกอบอาชีพเดิมมาก่อน ได้แก่ การคำนวณต้นทุนการผลิต การวิเคราะห์กำไร-ขาดทุน การวางแผนการผลิต การบริหารจัดการวัตถุดิบ และการตลาดออนไลน์ผ่านสื่อดิจิทัล ทำให้สามารถเปลี่ยนบทบาทจากผู้ผลิตแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นการผลิตเพียงอย่างเดียว ไปสู่การเป็นผู้ประกอบการชุมชนที่สามารถบริหารจัดการธุรกิจของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Citation : Udanont, J., & Dechakhamphu, K. (2026). The Development of Occupational Skill of the Informal Employment

by Using Technology and Innovation from Bamboo Wickerwork Product by Participation of Network Party in Banpueng Sub-district, Nakhon Phanom Province.. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(2), e299883. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

3. การสร้างทักษะใหม่ (New Skill) การพัฒนาทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์จากรูปแบบดั้งเดิม เช่น เชิงปลาทุและกระติบข้าว ไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มและตอบสนองความต้องการของตลาดมากขึ้น เช่น ถาดใส่อาหารว่าง ที่รองแก้ว และชะลอมขนาดเล็ก

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะอาชีพของแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ไม่ได้ก่อให้เกิดเพียงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในระยะสั้นเท่านั้น แต่ยังมีศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในระดับชุมชน เนื่องจากกระบวนการดำเนินงานได้เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การออกแบบแนวทางแก้ไข การทดลองใช้เทคโนโลยี ตลอดจนการประเมินผลร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนา

สำหรับความยั่งยืนของโครงการ พบว่าความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยนครพนม องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครพนม และผู้นำชุมชน เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการพัฒนาทักษะ การให้คำปรึกษาทางวิชาการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการขยายโอกาสทางการตลาด อันสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการสร้างศักยภาพของคนในชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว ดังนั้น ความยั่งยืนที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยครั้งนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการมีเทคโนโลยีใหม่ในการผลิตเท่านั้น แต่เกิดจากการสร้างทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม และทุนภูมิปัญญาชุมชนควบคู่กัน ส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต

Citation : จารุกัญญา อุดานนท์, และ กชกร เดชะคำภู. (2569). การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมจากภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านผึ้ง จังหวัดนครพนม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299883.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2566). *แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570)*. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน.
- दनัย เทียนพุด. (2545). *การบริหารทรัพยากรบุคคลสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ดีเอ็นที คอนซัลแตนท์.
- มะโนด สุขตาม, และคณะ. (2566). องค์ความรู้ด้านงานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ชมรมผู้สูงอายุตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. *Industrial Technology Journal*, 8(2), 149–159.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานคลังจังหวัดนครพนม. (2563). *รายงานภาวะเศรษฐกิจจังหวัดนครพนม ปี 2563*. นครพนม: สำนักงานคลังจังหวัดนครพนม.
- สำนักงานประกันสังคม. (2548). *เอกสารระบบประกันสังคมกับการคุ้มครองแรงงาน ปี 2548*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานประกันสังคม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2565*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝ้าง. (2564). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561–2565)*. นครพนม: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝ้าง.
- Barquero, A. V. (2007). Desarrollo endógeno: Teorías y políticas de desarrollo territorial. *Investigaciones Regionales (Journal of Regional Research)*, (11), 183–210.
- International Labour Organization. (2002). *Women and men in the informal economy: A statistical picture*. Geneva, Switzerland: International Labour Organization.
- Schumacher, E. F. (1973). *Small is beautiful: Economics as if people mattered*. London, England: Blond & Briggs.

Citation : จารุกัญญา อุดานนท์, และ กชกร เตชะคำภู. (2569). การพัฒนาทักษะอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบด้วยเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมจากภูมิปัญญาต้านภัยการจักสานไม้ไผ่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตำบลบ้านฝาง จังหวัด นครพนม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e299883.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e299883>